

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan **zvečer**, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Slovinci v Zagrebu.

Hrvatsko pevsko društvo „Kolo“ obhajalo je mej binkoštnimi prazniki dvajsetletnico, ter h tej svečanosti tudi povabilo nas Slovence, ki smo se je toliko rajše vdeležili, ker je „Kolo“ prvi gojitelj nam prepomenljivega hrvatskega petja! Iz Ljubljane vdeležili so se: Čitalnica s svojim pevskim zborom, društvo „Sokol“ in pa Čitalnica v Šiški. Vse tri društva imela so sabo svoje zastave; vdeležnikov bilo je vsega skupaj kakih 130 do 140 oseb.

Občno navdušenje, kojim se je pripravljalo na svečano to pot, hotela je južna železnica nekoliko kratiti. Pri takih priložnostih dovoljujejo se navadno znižane cene in mi smo prepričani, da bi se bile tudi ljubljanskim Nemcem dovolile, če bi bili na primer mej binkoštnimi prazniki ljubljanski nemškutarji obhajali svoj partajtag, na katerem se bodo brez dvombe tudi gospoda Deschmanna kohorta šopiriti in smešiti hotela. No, južna železnica uže od nekdanjij vživala naših simpatij, ali toliko lahko rečemo, da bi bilo dobro, če si pri drugej deželnej železnici to je pri Rudolfovej železnici nekoliko kulanse izposodi!

Ali železniških birokratov skopušnost našega navdušenja nij čisto nič poparila in vdeležba pri izletu nij bila nič manjša, dasi so gospodje pri generalnej direkciji židovske svoje roke tiščali na svojo blagajnico! V Zagreb dospeli smo v nedeljo zjutraj ob polu desetih. Uže pri Podrusedu napravljen je bil čez železnico velikansk slavolok, in ko se je vstavil vlak, zagrmeli so možnarji in zbrane množice živio-klici.

Dospevši na zagrebški kolodvor, sprejela nas

je nebrojna množica hrvatskih bratov. Na obširnem peronu vladala je gnječa naj elegantnejšega občinstva. Gospe in gospice, vojaško domobranksko v svojih lepih opravah, raznovrstna društva iz vse Hrvatske v različnih svojih nošah, vmes pa neštrevilni udje svečnostnega odbora s tribojnimi trakovi! Vse to napravljalo je krasno podobo, katere vtis poviševali so društveni praporji, kojih sem v prvej hitrici naštel jednoindvajset!

Izstopivši iz vlaka vredila so se ljubljanska društva pod svojimi zastavami; mej občinstvom na peronu nastala je tihota, in „Kola“ predsednik, gospod Kresič (kojega ljubeznivost smo pozneje še mnogokrat občudovali) pozdravljaj je nas Slovence s prekrasnim govorom. Ko je končal, vzkripelo je občno navdušenje, katero se je le težko pomiriti dalo. Potem pa je v imenu Slovencev zahvaljeval se dr. Ivan Tavčar takole:

Kot starosta „Sokola“ ljubljanskega čast mi je, odgovarjati prelubeznjivemu pozdravu, katerega smo ravnokar čuli, ter se zahvaljevati za sprejem, katerega ste nam danes napravili, vi bratje Hrvati!

Mi, Slovenci, prebivamo na skrajnej meji močnega Jugoslovanstva, in kakor mehka skala smo, ob katero butajo z neznosnim srdom valovi razdraženega Germanstva. Jednaki smo malej vojnej četi, ki ima sredi sovražnih armad pretežavno nalogo, da brani slovenske narodnosti bodočnost. V tem boji pa se ozirajo naše oči vedno čez mejo, v blažene vaše pokrajine, kjer imate vi, bratje Hrvati, svoja selišča, selišča, katerim ne preti več nevarnost, da bi jih pogoltnili Nemstva vedno lačni valovi. V tem boji nas pred vsem tolaži zavest, da smo z vami jednega rojstva, jedne krvi, in jednega duha, in da

bodemo, kakor ste vi v hudih bojih ohranili zemljo hrvatsko, ohranili tudi mi zemljo našo pred narodnim poginom, zemljo našo, ki je, če smo pravični zgodovini, ter pokorni historičnemu pravu, samo kos zemlje hrvatske!

In tako prišli smo k vam, kakor narodnim vam bratom, prišli smo iz srede vročega boja, da se pri vas napijemo navdušenja, da se pri vas napolnimo z zavestjo slovansko in da se pri vas pred vsem napolnimo z zavestjo, da Slovenci in Hrvati nič ne loči! In vi ste nas uže na pragu svoje hiše sprejeli z razprostrtimi rokami, sprejeli s tisto ljubeznijo, kakor sprejme brat brata, ki se mu je ravnokar povrnil iz oddaljenih krajev! Sprejmite v to presrčno našo zahvalo, sprejmite pred vsem zagotovilo, da je vaša ljubezen tudi v naših srcih poglala svoje kali, tako da je vaš razvoj tudi naš razvoj, da je vaše veselje tudi naše veselje! Zategadelj svoje zahvale toplejše izražati ne morem, nego da vzkliknem: Živel narod hrvatski, živela njega slovanska prihodnost!

Ko je končal, razvnelo se je zopet burno navdušenje, ki se je pomirilo še le tedaj, ko so ljubljanski pevci pod vodstvom gospoda Valente zapeli. To je bil oficijelni sprejem, za tem pa so nas obsuli naši prijatelji, koje spoznali smo pri prejšnjih priložnostih, obsuli zagrebški naši rojaki, tako da nij bilo pozdravov ne konca ne kraja!

Počakati smo morali še žakovski vlak, ki je došel okoli poludasetih. Takoj potem vstopila so se društva v svečanostno vrsto. Pred vsakim društvom nosil se je znak, na katerem se je čitalo društva ime in njega bivališče. Pred odhodom v mesto pozdravljaj je došle zagrebški župan gospod

LISTEK.

V begunjske kaznilnici.

Blagovoljni čitatelj! ki še sedi v zaduhlem mestnem zidovji, ali te ne vabi prelepi dan, žarko solnce in pomladanska krasota k meni v „gorenjski raj“, v okolico radovljiško? Pridi, in kmalu te potegne vlak do postaje leške. Ali jako se varaš, ako pričakuješ, da ti bodem razkazal naravne lepote blaženih teh pokrajin; moj namen je danes drug, seznaniti te hočem z neko interesantno, dasiravno temno stran našega življenja, peljati te hočem v begunjsko kaznilnico za ženske.

Ako si to kaznilnico si predstavljaj kot staro, tiho in grozeče zidovje, z mogočnimi durmi, nad katerimi se čita morda kot napis Danteov „Lasciate ogni speranza, voi ch' entrate“, zapazil bodeš kmalu, da te je varala tvoja domišljija. Komaj stopiš iz voza, uže zagledaš na desnej strani na obnožji starih Karavank velik, prijazen grad, obdan od mogočnih senčnatih lip in kostanjev, sredi lepega in obširnega vrta, po katerem se vije bistrošumeči potok — to je begunjski grad, nekdanj lastnina dveh v našej zgodovini čestokrat imenovanih rodbin Kacijanarjev in Lambergov, sedaj pa — ječa za ženske. Vstopiva in tvoje začudenje bode še večje — veseli

smeh otroški ti sili v uho in mesto kaznenk vidiš na prvem dvorišču pod staro lipo kakih 40 do 50 otrok, ki te takoj pozdravljajo s krepkim „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“! Usmiljena sestra, ki sedi mej njimi ter se z njimi igra in popeva, rešila ti bode kmalu uganjko. Kongregacija sv. Vincencija namreč, ki oskrbuje celi zavod, ustanovila je „otroški vrt“ (Kindergarten) in tako ima okroglolična mladež sedanjih vasij priliko, na prijeten način se pripravljati na bolj resno odgojo v ljudske šoli. Podoba je prijazno-idilična in mene je živi kontrast mej otročjo nedolžnostjo in spridenostjo kaznenk vsekdar ganil ter tiho željo v mojem srcu rodil, da ne bi nobena teh deklic kaznilnice ne skušala drugače, nego sedaj.

Odpró se druge duri, vstopiva v drugo dvorišče in potem gre naša pot najprej v pisarno gospoda inspektorja, kateremu se morava predstaviti, da dobiva dovoljenje, ogledati si jetnišnico. Uljudno naju sprejme gospod in ker vidi, da naju ne žene gola radovednost, se nama celo pridruži ter naju sam vodi po obširnej hiši. Zopet se odpró železna vrata, in čez stopnice korakamo v prvo nadstropje, najprej v cerkev. Božji hram, v katerega so preustrojili prejšnjo veliko dvorano graščine, je jako visok in prostoren, brez onega neokusnega lišpa, kateri tolikokrat po kranjskih cerkvah žali oko gledalčevu, a vendar popolnem dostojen; na obširnem koru stojé

orgle in gotovo prešine resna cerkvena godba, ki se od tod glasi, marsikatero utrjeno srce! Poleg cerkve je šolska sobana, kajti neizobražene kaznenke imajo tu dolžnost šolo obiskavati, do 30. leta svoje starosti. Poučujejo jih duhovnik kaznilnice in sestre v predmetih ljudske šole, o napredku pa svedočijo izpiti, ki se vršé vsako leto meseca junija pred državnim pravdnikom ljubljanskim. Šola je sicer ravno prazna, ali cela uprava je tako primerna, čedna, da, celo elegantna, da bi se gotovo marsikateremu ljubljanskemu gimnazijalcu sline cedile, če primerja brloge ljubljanskega gimnazija s tem svitlim, zračnim in okusnim prostorom.

Iz šole se pride skoz hodnik, katerega kinčajo čedno naslikani nemški in slovenski pregovori in izreki moralnega zadržaja, v tako zvani „tretji oddelek“. Kaznenke namreč so uvrstene v tri oddelke z ozirom na to, če so prvič v kazni, če so uže večkrat kaznovane ali če so popolnem nepoboljšljive. Po obleki jih razlikujejo le rute na glavi, tudi v hrani nij razločka, pač pa obstoji razlika v tem, da morajo kaznenke prvega oddelka najtežja dela opravljati ter da imajo najmanj prostosti. Vesel sem bil slišati, da imamo mi Slovenci v tem oddelku le kakih pet rojakinj, da je tedaj pri velikej večini še nekaj upanja, da se poboljšajo.

V tretjem oddelku, kamor sedaj pridemo, nahajamo kakih 130 kaznenk. Ženske, ki v svojih

dr. Hofman. Tik kolodvornega vhoda zbrali so se krog njega načelniki posameznih društev z zastavami. V svojem govoru omenjal je preblagi gospod tudi nas Slovence s presrčnimi besedami. Po pozdravu predstavljeni so mu bili načelniki posameznih društev. Iz Ljubljane predstavila sta se dr. Bleiweis vitez Trsteniški v imenu čitalnice in dr. Tavčar v imenu „Sokola“.

Sedaj pričel se je svečanostni vhod v mesto. Impozantna vrsta došlih društev s svojimi praporji, in različnimi opravami napravljati je morala pitoreskne vtise. Pri vstopu v Ilici prekorakali smo visok slavolok. Dospevši v Ilico samo, vsula se je na nas Slovence iz ovenčanih in z zastavami okinčanih oken prava ploha cvetja in šopkov. Da smo imeli pri tem sto in stokrat priložnost, s kipečim srcem občudovati Jugoslovanstva prekrasne zagrebške zastopnice, o tem nij treba še posebej govoriti!

Dospevši na Jelačičev trg, napravila so društva krog postavljenega šotora karé in pričela se je slovesna maša, katero je v mitri služil presvitli gospod kanonik Rački. Tu odkrival se je očem jeden najkrasnejših prizorov mej celo to svečanostjo! Na velikanskem trgu tlačilo se je ljudstva glava pri glavi, in iz palač, ki ga obdajajo, gledala je iz oken in balkonov zopet glava pri glavi! V sredi pa društva z rudečimi in modrimi opravami in z zastavami, potem vojaštvo in drugo odlično občinstvo! Vmes se je čulo tudi preizborno petje „Kola“, katero je svečanostne občutke v nas še mnogo povikšalo. Po maši blagoslovile so se društvene zastave. Pod posebnim šotorom pričakovalo je nas cvetoče kardelce zagrebških gospic, kojih krasota je nas vzlic grozovito-pekočej solnčnej vročini tako preobdala, da se je nam blagoslovljenje zastav mnogo prezgodaj končalo. Na „Sokolov“ prapor privezala je venec gospica Žepičeva; kako se zoveti gospici, ki sta na enak način počastili zastavo čitalnice v Ljubljani in Šiški, poizvedeti nismo mogli, da si smo se prav zelo trudili!

Mej tem napočila je dvanajsta ura. Čitalnico Ljubljansko in Šišensko pogostilo je društvo „Kolo“ v gostilni „pri Kroni“. Sokol hrvatski pa je napravil banket ljubljanskemu „Sokolu“ pri „caru avstrijskem“. Vladovalo je pri tem banketu najprišrčnejše veselje; napitnica vrstila se je za napitnico, kakor je to tako navada pri enakih slučajih. Slovencem napil je gospod dr. Arnold, v tistem filozofično-poetičnem svojem jeziku, ki smo ga pri veleučnem gospodu uže prejšnje čase občudovali.

Napitnica se glasi:

Gospodo! Slavenstvo i Germanstvo, dve rieči, a jedan pojam, dva kremena, a jedna vatra! —

Sva zla kob, što no je drugo prvomu tečajem

stoljećah nanielo, dala bi se izravnati, preostao bi pače na našoj strani suvišak za hvalu, da Slavenstvo goneć od sebe sve, što je germansko, usvoji svimi silami duše svoje samo jednu jedincatu zlatnu nauku, nauku, koju mu pruža jedna historijska priča germanska, koju mu pružaju rieči germanskoga oružara, koji je kujuć mać zemskom grofu turinžkomu pri svakom udaru po maću diknuo: „Grofe, budi tvrd!“

Jedan triumvirat nahudio je svakomu slaven-skemu narodu, to je: blagost, popustljivost i mlitavost, — a protiv njemu je samo jedan uztuk: tvrdost.

Stoga i neima lepšega gesla za naš narod, no rieči: Budi tvrd!

Narode! budi tvrd, kada ljubiš, budi jošte tvrdji, kada mrziš.

Narode! budi tvrd, kada braniš svoje svetinje, budi jošte tvrdji, kada braniš svoja prava.

Narode! budi tvrd, kada trpiš za svoja prava, budi jošte tvrdji, kada ti valja za ta prava mrieti!

Ako je istinita ona riečenica, da u zdravom tielu zdrava duša diše, biti će istinita i ona, da u tvrdom tielu tvrda duša bitiše.

Stoga ova čaša gombalačkim društvom, stoga ova čaša ponajprije pobratimskim slovenskim društvom, sivim sokolovom ljubljanskim i savinskim.

Ova čaša njima, da nam tvrde tiela omladini, ova čaša njima, da nam tvrde duše omladini. Neka nam bude omladina, na kojoj svet ostaje, neka nam bude svet slovinski tvrd u borbi za prava svoja i svoj obstanak, neka bude tvrd i onda, kada mu je mrieti za slobodu zlatnu!

Stoga: da Vas Bog poživi, Vas tvrditelje tiela i duše, Vas borioce za narodnu kripkost, tu podloga narodne kriposti i slobode!

Živili sokolovci slovenski!

Odgovoril je dr. Tavčar z naslednjo napitnico:

Gospoda! Jaz se počastim s tem, da dvignem svojo čašo v slavo hrvatskemu narodu! Od nekđaj imela sta vaš in naš narod jednake usode, in zgodovina sama nam pričuje, da so sovražniki hrvatskega naroda vselej bili tudi sovražniki slovenskemu plemenu, in da so se prijatelji hrvatskega naroda vselej tudi visoko čislali mej plemenom slovenskim!

Avari in Ogri plenili so vas in nas, in ko so Osmani pustošili Evrope kultivirane pokrajine, planili so po Hrvatih in Slovencih. In takrat, kadar so se prikazali turbani ob hrvatske granici, zaplapolili so vsikdar tu po gorah slovenskih žareči kresovi, ter klicali v orožje naše očake, da so planili združeni s Hrvati po skupnem sovragu. Gospoda, koliko slavnih bojišč ima hrvatska vaša domovina, na katerih stale so hrvatske in slovenske čete v smrtonosnem boji z osmanskimi armadami, na ka-

terih se je prelita kri hrvatska vedno tudi mešala s slovensko krvjo. Gospoda, hrvatsko-slovenska vzajemnost nij plod kakih mladostnih fantastov, ta vzajemnost opravičena je po zgodovini, ta vzajemnost pokazala se je pred vsem na mnogobrojnih bojiščih, na katerih je smrt sadila krvave svoje cvetove!

Gospoda, o starih rimskih zidovih, ki še trdno stoje, ter jih še do sedaj ni mogel razglodati zob silnega časa, se ne vé, kakov pripomoček da se je rabil, da so postali tako vstrajni, tako narazdrobljivi! Nekateri pripovedujejo, da se je med apno primešala kri, in da ravno primešana kri prouzročuje da je zidina do danes trdna ostala. Gospoda, zidovje hrvatsko-slovenske vzajemnosti pa je brez dvombe skleneno z naših in vaših očetov krvjo, in zategadelj upamo, da zidovje te vzajemnosti nikedar razpadlo ne bode!

Kar je bilo v preteklosti jedino, to mora tudi v prihodnje jedino ostati. Hrvatski in slovenski narod moralo sta v preteklosti skupno po jednej in istej trnjevej poti korakati, upajmo, da bodeta tudi v prihodnje skupaj korakala po jednej in istej poti sreče in napredka!

Pri tem pa mi Slovenci radi pripoznamo, da bode rod slovenski le tedaj srečen, če bode vedno v duševnej alijanci stal z narodom hrvatskim; da bi propad naroda hrvatskega bil tudi propad rodu slovenskega in da bi blagostanjevašega naroda bilo tudi blagostanje slovenskega rodu. Zategadelj pijem jaz na srečno prihodnjost naroda hrvatskega, ki je ob jednem tudi prihodnjost naroda slovenskega!

(Konec prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 31. maja.

Dne 12. junija skličejo se, kakor poroča „W. Ztg.“, **deželni zbori** štajerski, tirolski in goriški.

Kriza skupnega **finančnega ministra** še vedno nij rešena. Zdaj imenuje se zopet nov kandidat, namreč grof Albin Csaky. Bajé da se mu je ponudil uže portfelj, a on nij kazal posebne volje sprejeti ga.

Z juga se poroča oficijelno od 28. t. m.: Vojaki preiskali so okolico mej Trusino, Lukavcem, Rioka in Katelji-Begjisce v 21. in 22. dan t. m. Z vstaši se nijso nikjer sprijeli. — Od dne 23. na 26. maja preiskavali so Črno goro in Črvanj Planino. Pri Presjeki so se pokazali vstaši, ki so pa, ugledavši čete, zbežali. — Dne 23. t. m. prišla je posadka v Gradini vstaše in jih razpodila. — Od 18. na 25. t. m. so vojaki preiskali na vse kraje okolico Črvanj Planine, gorenjo dolino Narente proti Catovi Bari in čez Zeleno Goro proti dolini Jabusnici in Bjelavi. Male vstaške čete okolo pet do

kloph pod nadzorstvom usmiljene sestre razna ročna dela napravljajo, vstanejo s svojih sedežev ter nas pozdravljajo z glasnim „Hvaljen bodi Jezus Kristus“. Tako velela strogi hišni red. Stopimo bliže, ogledamo si dela ter se v istini čudimo, kako težavne in lepe stvari se tu izdelavajo. Se ve da so dela različna, prav po izurjenosti posameznih kaznenk. Posebno nas zanimajo Dalmatinke, ki tudi tukaj predejo na svoj posebni način. Dalmatinke so sploh najboljše mej kaznenkami in trpeé za največjo udanostjo, le žalibog težko prestanejo svojo kazen, ker domovine ne morejo pozabiti in ker je to hrepenenje po domovini v ječi — pogubonosno.

Mej njimi bodeš morda zapazil dve ženski, katerih pravda je bila pred leti po vseh časnikih: jedna, precej krepke rasti in močnega telesa, dala je svojega moža umoriti, ter je bila zaradi tega na smrt obsojena, potem pa na 20 let ječe pomiloščena, druga, bivša učiteljica, mlada, bleđa in črnooka ženska jej je pomagala pri zločinu, ter je obsojena na 12letni zapor. Obe revi se vedeti izgledno ter delati utis, da ste popolnem spokorjeni, — upajmo tedaj, da tudi njima poteče čas dolge kazni in da se zopet vrneti nazaj v — življenje!

Pridemo v drugi oddelek, kjer se nahajajo one kaznenke, ki so uže v drugi kaznovane, ali vender še nijso tako spridene, da ne bi bilo več upati poboljšanja. Tudi tu smo kar očarani od kra-

sote raznih ročnih del, kakor jih ne nahajamo v nobenej ljubljanskej prodajalnici. Tu vidiš krasne garniture za mizo, lepo pletene solnčnike v živih barvah, prelepo opravo za postelje itd., vse uže naročeno, večjidel od dunajskih trgovcev. Bog zna, če se bogatej nevesti, ki se v sladkej sreči brezskrbno ziblje po ženitovanjskej postelji ter se raduje lišpa, katerikrat sanja o tem, da je ves ta kinč se rodil in beli dan zagledal v kaznilnici!

Peljejo naju v prvi oddelek k nepoboljšljivim, katere se takoj spoznaajo po temnih rutah na glavi. Hvala Bogu, da je tukaj najmenj kaznenk! A vender je tukaj pogled žalosten. Upadli obrazi, vajeni zraka jetnišnic in strasti razjedeni, neodkritosrčni ali nesramni pogledi, pravo krdelo malopridnic! Neka velika ženska, Slovenka, me bode v oči, povprašam ter izvem, da je ljubljanskemu občinstvu dobro znana iz one glasovite pravde zaradi umora v Latermanovem drevoredu. Relativno je še jedna najboljih v celem oddelku ter uživa celo posebno čast, da nadzoruje svoje druge, kot tako zvana „Stubenmutter“.

Proč tedaj iz te nezdrave atmosfere, od te neprijazne podobe! Podamo se v visoke in zračne spalnice, ogledamo si povsem dobre postelje, ter se čudimo posebnej snažnosti, ki sploh vlada po celem hiši. Še bolj jo občudujemo v bolnici, kamor sedaj pridemo; zagotavljam lahko, da bi vsak bolnik velike dunajske bolnice bil vesel, če bi ležal v tako

ugodnem in lepem prostoru, ter užival enak zrak kakor tu. In vender sem se moral čuditi velikemu številu tuberkuloznih, — skoro vsak bolnik trpi na tej neozdravljivej bolezni, večjidel nasledkom duševnega trpljenja. Če jih pogledaš, blede te reve, mirno ležeče in trpeče, čutil bodeš gotovo globoko usmiljenje v svojem srcu. In vender ga tudi tu ne zaslužijo vse! Ona na pr. pri oknu, ki te meri z nekim sovražnim pogledom, je povsem spridena ženska. Težko, da bode okrevala, pa tudi njima uzroka si tega želeti, kajti v bolnici še le je obstala — roparsk umor in če jej bode boljše, sodili jo bodo v novič in takrat jej bode šlo gotovo za — glavo!

Obrnemo se prestrašeni, ter pogledamo mimo grede v lekarno, kjer sestra opravlja lekarski posel in kjer se zopet čudimo izglednej snažnosti, ki jasno dokazuje, da po vsej hiši blagodejno vpliva mehka ženska roka, podamo se potem v pritlične prostore, kjer se po posameznih stanicah nekatere zrele ptice pokore za disciplinarne prestopke s postom, trdim ležiščem, temnim zaporom ter drugimi neprijetnostmi. Tudi v kuhinjo pogledamo, da poskusimo nekaj jetniške hrane, podamo se potem v pekarijo, vidimo ročni mlin, kopelj itd. — in pri kraji smo, videli smo vse!

Naj še končno dostavimo nekaj splošnih opomb. Število kaznenk je zmiraj okolo 230—240,

dvajset mož so se pokazale na mnogih krajih. — Oddelek pešpolka št. 51 zadel je pri Catovi Bari na vstaše, kateri so bili razpodejeni, zapustivši pet mrtvih in ranjenih.

Vnanje države.

„Times“ poročajo, da je hotela Rusija pri podaljšanju mandata evropske **podunavske komisije** spremembo glede panoge Kilia. „Times“ menijo, da bi Rusija rada odtegnila izliv Dunava evropskeje kontroli.

Nekateri nemški listi iznašli so zopet vest, da se je v **Petrogradu** odkrila velika zarota plemenitnikov proti caru. No, ruski listi prav nič ne vedo o nobeni zaroti.

Pri novih **srbskih** volitvah bilo je izmed 50 kandidatov izvoljenih 45 opozicijonalcev. Baje da bodo te volitve omajale kabinet.

Poroča se, da **Nemčija** utrjuje svoje luke na Vzhodnem morji. V Kielu so se napravile pri vhodu v luko štiri trdnjave. Tudi Gdansk se bo utrnilo in mnogi drugi kraji. Dalje napravila se bodo na vsem obrežju Vzhodnega morja železnica. Kaj ima to pomeniti?

„Morning Post“ poroča, da ima Gladstone načrt spraviti v življenje novo uravnavo **irskih** razmer, in sicer da bi se štirim provincijam Irske dala krajevna samouprava. List se boji, da bi ta naredba še bolj odtujila, da naposled mogla Irsko popolnem odločiti od Angleške. — Po uradnih izkazih bilo je v meseci aprilu v Irske 519 najemniških družin, obstoječih iz 2734 oseb, eksmitiranih.

V **Aleksandriji** je baje avstrijska naselbina prosila barona Kozjeka, naj skrbi za to, da prideta tja dve avstrijski vojni ladiji varovat jih.

Egiptovsko vprašanje je zdaj na dnevnem redu. Včerajšnji listi polnijo s telegrami iz vseh prestolic svoje predale; mnenje o tem vprašanju je silno različno. Iz vseh teh vestij pa se vidi, da sultan utrjuje v Egiptu svoj vpliv, zapadne vevlasti pa morajo roke križem držeti to gledati. Ali bodo dolgo tako mirno stale — kdo ve?

Iz Pariza se poroča, da stopi na dnevni red zopet Srednjezemsko vprašanje. General Dominguez, šef španske ustavoverne stranke, zahteva v brošuri „Ključ ožine Gibraltarske“, naj Španija vzame **Gibraltar** nazaj, naj sklene s Portugalsko zvezo, da se reorganizirajo iberške brambene moči in se storijo koraki, da se v Maroki špansko nadvladanje doseže. Vse španske novine odobravajo vsebino te knjižice.

Dopisi.

Z Rakeka 30. maja. [Izv. dop.] Ravno sem se vrnil od posvetovanja iz Postojine. No, ta shod napravil in zapustil je v meni velikansk utis: vsak živec v meni čuti to radostno in zadovoljno. Več nego štirideset najboljših mož, kar jih ima Notranjska od severa do juga, prišli so vkup na klic dr. Štrbenčev. Tu si videl graščaka, jurista, trgovca, posestnika, učitelja, uradnika in kmeta; imponiral ti je takšen duševen in viden kapital.

In kaj je vse vkup privabilo! Ne dobiček niti

čas, nego pravcato, istinito rodoljubje, pomagati in koristiti nevednemu zapuščenemu narodu v resnici, volja delati in storiti dolžnost koristnega domoljuba, to bil je jedini nagib.

In zatorej gledal si lahko iskréti bistro solzo radosti in hvalečnosti pri navzočem seljaku, ker je čul s tacim spoštovanjem govoriti o jeziku in imenu slovenskem in to od ljudij, katere je narava pa ugodne okolnosti po razumu in premoženji postavila v sijajne kroge.

Podroben dopis pride iz drugega peresa. Od mene na hitrem le še to, da smemo pri takem početju v vseh treh namenih podjetja za „Narodni dom“, pri ustanovitvi denarnih zavodov oziroma gospodarskih podpornih in kmetskih bralnih društev, kakršne imajo s konservativnimi „Bauernvereini“ Nemci v Avstrijskej pričakovati odločnega in blagosuega uspeha. Se ve, da v enem dnevu ne bomo ob enem sejali in želi.

Veščim gospodom državnemu poslancu Obrezi, vodji Dolencu in notarju Gruntarju naložilo se je težavno ali lepo breme iskati sredstev, kako izvršiti gnotno stran programa. In sicer so vsi posli v jako srečnih in spretnih rokah. Gospoda ostanite zvesti začetku, nadaljujte vstrajno, energično in složno in vspeh ne more izostati. Blagoslov vam in vašemu domorodnemu početju.

Iz Trsta [Izviren dopis.] Naš sicer uže priletni, a vendar še vedno neutrudljivi rojak Josip Godina Verdelški (stopil je pred nekimi meseci v 75. leto svoje dobe, v počitek pa kot višji finančni komisar ali tajnik pred osmimi leti) priredil je za naše ljudstvo pred kratkim zopet tri prav lepe knjige, namreč svojo biografijo (življenjepi-), ki se ima pa redno razdeliti kot neko posebno sporočilo mej domačine še le po njegovej smrti, in dve drugi knjigi, jedno pod naslovom „Mala domača čitanka“, druga pa pod naslovom „Povzetek bolj važnih členkov iz neke danjega časnika „Pod Lipo“. Oddajate se ti dve zadnji po 30 kr. bolj premožnim, in po 20 kr. tistim, ki so manj premožni, ubogim pa — zastonj!

Sicer prestavil je ta naš rojak tudi neko knjigo iz italijanskega zadevajočo babičevanje po rajnem dr. Benvenuto Banelliju, ki jo je leta 1880 na svoje ime objavil (prodaja se v tukajšnji bolnišnici za jeden goldinar.) nadaril z lepimi molitvenimi knjigami vse fantiče in deklice na Verdel, kar jih ume čitati. — Naj bi tudi drugi slovenski listi objavili to požrtvalno delavnost neumornega priletnega, a še živahnega in čilega rodoljuba.

Iz Klanca v Istri 29. maja. [Izv. dop.] Kmalu bode dve leti, odkar je „Slovenski Narod“ sporočal o slabem stanu naše cerkve, ker je dan na dan v nevarnosti, da na kup pade, ker je les

ves strohljen. Meni se čudno zdi, da okrajno glavarstvo pusti v takšnej slabej cerkvi opravljati božjo službo, h katerej vabijo zvonovi ljudi. Kakšna strašna nesreča bi bila, ako bi cerkev podrla se mej božjo službo. Res je, da so slabi časi in slabe letine za cerkev popravljati, pa še manj je dobre volje; ker druge vasi pripadajoče k naši cerkvi so zadovoljne, da se cerkev popravi in predela. Le vas Prečnica, ki šteje 80 števil, le tá se brani te poprave. Kaj poreče sv. Peter, ko bo zopet obhajal svoj godni dan v cerkvi, ki je podprta z umazaniam kolom. Pa niti popravljanja se nij nadejati, dokler c. kr. okrajno glavarstvo te reči ne vzame v roke, čemur bil bi skrajni čas.

Domače stvari.

— (**Gospod Peter Grasselli**) potrjen je kot župan **Ljubljanskega mesta** vsled **Najvišjega odločila dne 20. maja t. l.** Živio, narodni naš župan!

— (**Poroka.**) Včeraj 30. t. m. popoldne zaročil se je naš državni in deželni poslanec gosp. Viljem Pfeifer, posestnik in župan na Krškem, z gospico Marijo Kolencevo in sicer v Kremsu na Dunavi. Poročal ja je prošt dr. Kersch, prič pa sta bila ondukaj živeča Slovenca gg. V. Krajec, stotnik 2. ženijskega polka in Radoslav Poznik, staviteljski pristav. Čestitamo!

— (**Imenovanje.**) Gospod pravni praktikant Fran Zbašnik in konceptni praktikant g. Viktor Parma imenovana sta konceptnima praktikantoma za Kranjsko.

— (**Osepnice**) širijo se tudi mej vojaki v Ljubljani. V bolnici ležita uže dva kozáva vojaka.

— (**Tatvina.**) Binkoštni ponedeljek popoldne mej 3. in 4. uro vlomil je neznan tat v magacin gosp. Janeza Zorman v Kolizeji, ter iz zaprte omare ukradel nad 400 gld. v gotovem.

— (**Razpisane**) so naslednje službe: Zemljiščnega knjigovodje pri c. kr. okrajnej sodnji v Metliki, 10. dijetnega razreda. Prošnje do 30. junija t. l. — Učiteljska služba na četirirazrednici v Cerknici s 450 gld. in na dvorazrednici v Loškem potoku s 400 gld. Prva definitivno, zadnja začasno.

— (**O telovadbi** naših „Sokolov“) v Maksimiru piše „Agrar Zeitung“ v dan 30. t. m. mej drugim tako-le: „Der Laibacher „Sokol“ führte zuerst Reihen-Uebungen und Voltigiren am Pferde aus, dann machte der Agrar „Sokol“ Stab-Uebungen und turnte an den Ringen. Manche gelungene schwierige Uebung. Schwungstemmen, Ueberschläge und Wellen wurden mit Applaus begleitet. Die Krone des Ganzen bildete ein Kürturnen der slovenischen Turner am Reck, das von der systematischen, turnerischen Ausbildung, von unglaublicher Muskelkraft

ter se rekrutira iz šestih kronovin, iz Štajerskega, Koroškega, Kranjskega, Primorja, Dalmacije in iz južne Tirolske. Po narodnosti je polovica slovanska, druga polovica obstoji iz Nemk in Italijank. Kar se tiče pregreh, zaradi katerih so obsojene, najdeš mej njimi skoro tri četrtine tatic, le jedna slaba četrtinka spada na umor, rop, detomor, požiganje itd. Vender je tudi v tem oziru velik razloček mej posameznimi deželami, tako so požigalke večidel Koroške in faktum, da od 19 požigalk ne spada nič menj nego 12 na Koroško, je baš čudna ilustracija za toliko hvaljeno koroško „Gemüthlichkeit“. Po vedenju se najbolj odlikujejo Dalmatinke, tudi s Slovenkami so zadovoljni, iz Gradca pa in posebno iz Trsta in Pulja prihajajo zrele ptice in komaj zadostuje stroga disciplina, da jih ukrotijo. Tudi gledé poboljšanja so učinki jako različni; naveli so mi izrek čestite prednice, katera pravi, da v 26 letih svoje delavnosti nij doživela nobenega slučaja, da bi detomorka bila v drugič kaznovana, mej tem, ko je vsaka tatica, ako jo dobe v drugič, gotovo izgubljena za vselej. Tatvina postane potem bolezen — dokaz temu, da si zlasti v prvem oddelku ženske same mej seboj kradejo, če drugega nij, kaj bombaža, cvirna ali vsaj kak košček kruha, dasiravno so s hrano prav dobro preskrbljene, tedaj gotovo ne kradejo iz lakote.

Tudi zaslužek je različen pri posameznih kaznenkah. Od zaslužka jim ostaje le polovica in vender sem razvidel iz jako natančnih in poučnih tabel gospoda inspektorja, da je tekom jednega leta neka posebno spretna kaznenka si zaslužila nič menj nego 111 goldinarjev! Kako hvaležna bi bila marsikatera šivilja po velikih mestih, če bi si mogla v jednom letu prihraniti tako izdatno svoto!

Da je čas zopora različen pri posameznih kaznenkah, umevno je samo ob sebi. Več ko dobra polovica ima menj ko pet let kazni, ostale imajo 5—20 let, v dosmrtno ječo tje obsojena le jedna. Le-ta, rodod Štajerka in uže priletna žena, bila je zaradi požiganja obsojena v dosmrtni zapor, ter se niti pritožila nij. Sklenila bode tedaj svoje dni v zaporu!

Moja štatistika bi bila nepopolna, ako se ne bi oziral tudi na število porodov in smrti v kaznilnici. Ne čudi se preveč prvej besedi, dragi čitatelj, kajti tudi ječa nij brez poroda, in baš te dni imeli so priliko krstiti prav krepkega dečka, rojenega v kaznilnici! Veliko večje je se ve da število umrlih, kljubu izvrstnemu zraku, ugodnej legi in zdravemu stanovanju umrje vender vsako leto 15—18 kaznenk, tedaj skoro 8%. Vse te počivajo v posebnem mirodvoru in če si ogledamo dolgo vrsto priprostitih grobov, katerim je jedini kinč lesen križec, bodeš

tudi ti z menoj vred vzkliknil resni „resquiescant in pace“. —

Dovolj tedaj! Ogledala sva si celo kaznilnico, občudovala strogi red, lepo uredbo, izgledno snažnost, tudi naučila sva se marsikaj, — ali vender je pogled na toliko množico padlih duš, od katerih premnogim niti vstajenja nij več upati, pogled na oskrunjeno človeštvo zmiraj žalosten ter zmiraj tare naš duh. Ven tedaj v prelepo naravo, da si zopet zvedriva um, ter otreseva prsi! Glej, kako lepo se pred tvojim očesom razprostira gorenjska ravan, čuvana od dolgih vrst gorskih velikanov, mej katerimi se ponosno dviguje kralj slovenskih gora, sivi Triglav! Pred mogočno progo Karavank razteza se vrsta nizkega, bizarnega predgorja, okinčana z lepim zelenjem, namakana od brezštevilnih studenčkov in potokov, ki po njem doli hité, materi Savi v naročje! Slediva jednemu teh potokov in v kratkem času bodeva v Poljčah v gostoljubnej hiši g. Šturma, tega vzora vseh kranjskih krčmarjev, kjer se pri kozarcu rujnega vina lahko razgovarjava o našem izletu ter o ženskej kaznilnici v Begunjah.

V Poljčah koncem maja 1882.

Fr. Š—e.

und Ausdauer und von vollkommener Sicherheit bei den schwierigsten Uebungen Zeugnis gab. Riesenwelle, Riesen-Abschwung, freie Kniewelle, Kreuzbiege, Wage u. s. w. wurden mit Leichtigkeit, Eleganz und Präzision ausgeführt. Stürmischer Beifall lohnte die erfolgreichen Anstrengungen und viele Fachmänner beglückwünschten die wackeren slovenschen Turner zu ihren ausgezeichneten Leistungen."

— (Ljubljanskega Zvona) ravno izišla 6. številka prinaša naslednje vsebino: 1. S. Gregorčič: Negodnej ptičici. Pesen. — 2. — b —: Na tujem zemlji. Pesen. — 3. Dr. Fr. Detela: Malo življenje. Povest. (Dalje) — 4. Dr. H. Dolenc: Iz mladosti. IV. — 5. Dr. J. Vošnjak: O prikaznih in duhovih. — 6. Simon Rutar: Jedinstvo slovenskih dežel od VII. do XIII. stoletja. (Konec.) — 7. Dr. J. Srnc: Kupčija vzpomladi. Pesen. — 8. Gorazd: Na domu. Pesen. — 9. S. Gregorčič: Mojemu grajalcu. Pesen. — 10. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih. (Dalje.) — 11. Negoda: Pogovori. I. — 12. A. Žumer: Matej Tonejec-Samostal. — 13. L.: Fran Hlavka. — 14. A. Bezenšek: Šolstvo in prosvetni zavodi v kneževini Bolgarske (Dalje.) — 15. Prof. A. S.: Knjige „Matice Slovenske“ za 1881. leto. — 16. L.: Spominski list. — 17. I. Hribar: Básne Františka Preširna. — 18. — Slovenski glasnik.

Umrli so v Ljubljani:

27. maja: Anton Marinka, hišnega posestnika sin, 2 l., Opekarska cesta št. 14, za vročico. — Bernhard Baltič, pomočnega urada ravnatelj, 69 l., sv. Petra cesta št. 18, za pljučnim emfizemom. — Jovana Galovič, kočarjeva hči, 6 l., Vegove ulice št. 10.
28. maja: Ciril Strukelj, dninarjev sin, 1½ l., Poljanska cesta št. 18.
29. maja: Emil Orehek, krojačev sin, 5 ted., Gospodske ulice št. 7, za drisko. — Jožef Herman, pilar, 39 l., Karlovske ulice št. 24, za osepnicami.
30. maja: Janez Vovk, hlapčev sin, 6 m., sv. Petra cesta št. 19, za osepnicami.
V deželni bolnici:
30. maja: Franc Devjak, dninar, 23 l. — Jurij Jug, čuvaj pri železnici, 56 let.

Tujci:

30. maja.
Pri Slonu: Wano, Bradna iz Čabarja. — Blasich iz Gradca. — Kunstl, Dolenc iz Loke. — Erschel iz Knittelfeld. — Tomažetič iz Trsta.
Pri Malič: Stern iz Warazdina. — Horatek in Nussbaumer iz Celovca. — Oihls iz Prage. — Strass iz Bele cerkve.
Pri avstrijskem cesarju: Bla iz Pešte. — Bernoth iz Postojne.

Tržne cene v Ljubljani

dné 31. maja t. l.

	gld.	kr.
Pšenica, hektoliter	9	26
Rež,	6	18
Ječmen	5	20
Oves,	3	90
Ajda,	5	04
Proso,	5	04
Koruza,	6	65
Leča	9	—
Grah	9	—
Fižol	10	—
Krompir, 100 kilogramov	3	03
Maslo, kilogram	—	90
Mast,	—	84
Špeh frišen	—	72
„ povenjen,	—	76
Surovo maslo,	—	75
Jajca, jedno	—	2
Mleko, liter	—	8
Goveje meso, kilogram	—	56
Telečje	—	50
Svinjsko	—	64
Koštrunovo	—	32
Kokoš	—	30
Golob	—	18
Seno, 100 kilogramov	2	41
Slama,	1	69
Drva trda, 4 kv. metre	5	80
„ mehka,	4	—

Dunajska borza

dné 31. maja.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Papirna renta	76 gld.	20	kr
Srebrna renta	77	—	—
Zlata renta	94	15	—
1860 državno pesojilo	130	—	—
Akcije narodne banke	322	—	—
Kreditne akcije	330	10	—
London	119	70	—
Srebro	—	—	—
Napol.	9	50½	—
C. kr. cekini	5	67	—
Državne marke	58	50	—
4% državne srečke iz l. 1854	250 gld.	119	75

Izdatelj in odgovorni urednik Makso Armič.

Državne srečke iz l. 1864	100	172	75
4% avstr. zlata renta, davka prosta	94	10	—
Ogrska zlata renta 6%	119	45	—
„ 4%	88	50	—
„ papirna renta 5%	86	35	—
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	104	—	—
Dunava reg. srečke 5%	100 gld.	114	—
Zemlj. obč. avstr. 4½% zlati zast. listi	119	50	—
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	99	—	—
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	106	25	—
Kreditne srečke	100 gld.	176	—
Rudolfove srečke	10	20	—
Akcije anglo-avstr. banke	120	124	—
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	228	25	—

Zahvala.

Vrlim Žužemberčanom, kateri so prihiteli pri dvakratnem letošnjem požaru s svojima brizgalnicama prvi na pomoč, pogumnej požarne straži Topliške in Novomeške za njuno vztrajnost pri ognju in varovanju drugih poslopij, žandarmeriji, zlasti straživodju g. Rogliču in vsem drugim, kateri so nam pri gašenju pomagali, izreka podpisani v imenu vseh vaščanov najsrčnejšo zahvalo.

V Dvoru, dné 29. maja 1882.

Janez Zorec, župan.

Zahvala.

Za obilo mojemu nepozabljivemu soprogu, umršemu gospodu

Bernardu Baltiču,

c. kr. pom. urad. ravnatelju,

mej dolgo boleznijo izkazano srčno sočutje, za obile lepe darovane vence in za obilo spremstvo pri pogrebu izražam s tem iz vsega srca svojo globoko čuteno zahvalo.

V Ljubljani, dné 30. maja 1882.

(357)

Marija Baltič, roj. Črné.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze srčnega sočutja o dolgej bolezni in o smrti nepozabljive gospe

Marije Lenček, roj. Klembas,

za obile dragej pokojnici darovane vence in za obilo spremstvo k pogrebu izrekamo s tem vsem udeležencem najtoplejšo zahvalo; osobito pa še pevcem in častitim šolskim ravnateljem v Bianci in Reichenburgu.

V Bianci, dné 29. maja 1882.

(356)

Žalujoči ostali.

Zahvala.

Za obilo izkazano sočutje o bolezni in o smrti mojega ljubljenejega soproga, gospoda

Ivana Pečarja,

učitelja,

izrekam vsem udeležencem, posebno pa prečastitej duhovščini in gospodu nadučitelju v Ložkem potoku ter gg. učiteljem in pevcem iz sosednjih krajev najtoplejšo zahvalo.

V Kostanjevici, dné 29. maja 1882.

(354)

Alojzija Pečar,

soproga.

Kavarna „pri Slonu“

vsak dan

(355—1)

sladoled.

Št. 8372.

(353—1)

Košnja v najem.

V ponedeljek dné 5. junija t. l. dopoldne ob 9. uri se bode košnja mestnih senošetij pod Tivolji za leto 1882. kosoma po očitnej dražbi v najem oddala in se vabijo najemniki določeno uro na senošeti poleg Lattermanovega drevoreda.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 29. maja 1882.

Župana namestnik: Jeras.

Košnja sena

na mojem velikem travniku pri dolgem mostu na Viči se bode v nedeljo dné 4. junija popoldne ob 4. uri vkupno ali v posamnih delih in loco dala v najem, k čemer se kupci vabijo.

(359—1)

Ignacij Seemann.

Št. 7400.

(343—2)

Razglas.

V sredo dné 15. junija t. l. dopoldne ob 10. uri bo mestni magistrat kupil po očitnej dražbi 120 sežnjev 24 palcev ali pa tudi le 21 do 22 palcev dolgih zdravih bukovih drv za kurjavo, kar se splošno razglasi s pristavkom, da se do dneva ustne dražbe tudi pismene, s kolekom 50 kr. kolekovane ponudbe sprejemajo.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 22. maja 1882.

Župana namestnik: Jeras.

Popolna razprodaja.

Za bližajoč se praznik sv. Rešnjega telesa so na prodaj cerkvene svetilnice in svečniki, kakor tudi pušice za nabiranje darov v cerkvi. Vsem gospodinjam in kuharicam, ki si hoté cenó kuhinjsko pripravo oskrbeti, se

(346—2)

kleparska prodajalnica v Slonovej ulici št. 18

prav gorko priporoča. Prodado se tudi tam se nahajajoče izložne omare in omare za blago, kakor tudi druge kleparske reči in igrače prav cenó.

Dr. Sprangerjeve

kapljice za želodec,

priporočane od zdravniških avtoritet, pomagajo takoj, če ima človek krč v želodci, migréno, feber, ščipanje po trebuhu, zaslinjenje, slabosti, če ga glava boli, če ima krč v prsih, mastno zgago. Telo se hitro očisti. V bramorjih razpusti bolezensko tvarino, odvajajoč črve in kislino. Davici in tifusu vzamejo vso zlobnost in vročino, če se zavživajo po 1/2 žličke vsako uro, ter varujejo nalezljivosti. Človeku diši zopet jed, če je imel bel jezik. Naj se poskusi z majhenim ter se prepriča, kako hitro pomaga to zdravilo, katero prodaja lekarnar g. J. Svoboda v Ljubljani, a flacon 30 in 50 kr. av. velj.

(247—90)

Umetne

(55—28)

zobe in zobovja

postavlja po najnovejšem ameriškem sistemu v zlatu, vulkanitu ali celulojitu brez bolečin.

Plombira z zlatom itd.

Zobne operacije izvršuje popolnem brez bolečin

s prijetnim mamilom

zobni zdravnik A. Paichel,

poleg Hradskega mostu, v I. nadstropji.

NAJBOLJŠI

PAPIR ZA CIGARETE

JE

LE HOUBLON

Francosk fabrikat.

PRED PONAREJANJEM SE SVARI!!!

Pravi je ta papir za cigarete samo tedaj, če ima vsak list znamko LE HOUBLON in vsak karton nosi varstveno znamko in signaturo.

Lastnina in tisk „Národne tiskarne“.